

Тарасенко Р.А.

**ПУТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ПОТРЕБНОСТЕЙ
БУДУЩИХ ПЕРЕВОДЧИКОВ АГРАРНОЙ ОТРАСЛИ**

Рассмотрены вопросы обеспечения информационных потребностей будущих переводчиков при подготовке к осуществлению профессиональной деятельности в условиях современного информационного пространства. Освещены особенности мировых информационных ресурсов аграрного направления и перспективы их использования в процессе подготовки переводчиков в соответствии с современными требованиями аграрного производства

Ключевые слова: информационные потребности, аграрная отрасль, информационные базы данных, тематические рубрики, переводчик.

Tarasenko R.A.

**WAYS TO ENSURE THE INFORMATION NEEDS OF FUTURE TRANSLATORS IN
AGRICULTURAL SECTOR**

The article deals with questions of ensuring the information needs of future translators in training for professional activities in today's information space. Features of the world's information resources of agricultural areas and the prospects for their use in training translators in accordance with the current requirements of agricultural production are presented.

Key words: information needs, agricultural sector, information databases, subject headings, translator.

УДК 378.4

Терентьєва Н.О.

**ТЕНДЕНЦІЯ ПОЛІТИЗАЦІЇ: ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ НАУКОВОЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ У ХХІ СТОЛІТТІ**

У статті представлено пріоритетні напрями розвитку системи вищої освіти України, окремі позиції державної підтримки у сфері наукової та інноваційної діяльності університетів у контексті тенденції політизації. Представлено аналітичний огляд окремих концепцій, національних доповідей, аналітичних довідок у світлі нової парадигми сталого розвитку.

Ключові слова: університет, парадигма, сталий розвиток, тенденції, пріоритети, тенденція політизації, інноваційна діяльність, наукова діяльність, змінні потреби, соціальна взаємодія.

2000 рік став не лише роком початку третього тисячоліття, а й роком, коли Україна разом з 189 країнами світу чітко окреслила цілі, пріоритети розвитку, цільові індикатори та часові рамки їх досягнення (Декларація Тисячоліття). Країна (її інтелектуальна еліта) усвідомила свою приналежність до світової спільноти і визначила кроки не тільки для самоідентифікації (пріоритет 90-х років ХХ століття), а й для інтеграції, співпраці, транскордонної співдружності тощо з метою збереження і забезпечення гідних умов для життя і праці людей. Частково це усвідомлення пов'язано і зі зміною парадигм суспільно-економічного розвитку. На зміну парадигми економічного зростання (сталі нефізичні параметри (технології, преференції тощо) і кориговані фізичні змінні (кількісні показники) параметри) приходять нова парадигма сталого розвитку (sustainable development) (обмежені / сталі фізичні параметри вимагають досягнення рівноваги між нефізичними змінними параметрами і біофізичною системою [3, с. 18-19], яка підтверджує окремі положення парадигми коеволюції, зокрема те, що "спроможність людства до адаптації буде завжди залишатись критично важливою" [там само, с. 15].

Декларація Тисячоліття відповідно до парадигми сталого розвитку визначила перелік глобальних цілей, які були адаптовані для України з урахуванням національних особливостей розвитку (Цілі розвитку тисячоліття в Україні). У контексті сталого розвитку доцільним є дослідження не окремих фактів, явищ, подій, а тенденцій, тобто узагальнених, глобалізованих, векторних напрямів розвитку.

Серед переліку тенденцій, характерних для XXI століття, що були нами виокремлено у попередніх наукових розвідках, акцентуємо увагу на тенденції *політизації*, яка характеризує державну підтримку наукової та інноваційної діяльності університетів, багатоаспектності третинної освіти, прогнозування змінних потреб освітньої сфери; політичні рішення щодо фінансування діяльності університетів, диверсифікацію прибутків тощо.

Метою цієї статті визначаємо розкриття державної підтримки наукової та інноваційної діяльності університетів та прогнозування змінних потреб сфери вищої освіти загалом на основі концепцій, аналітичних довідок та національних доповідей періоду 2010 – 2012 рр.

Наша розвідка не претендує на всебічне розкриття тенденції політизації, тому зосередимося на виконанні таких завдань:

- виокремлення прогнозованих потреб вищої освіти, зокрема університетів України, на основі аналізу Національних доповідей;
- окреслення основних напрямів державної підтримки наукової та інноваційної діяльності університетів України.

Оскільки йтиметься про розвиток університетської освіти, обмежимося національними доповідями за напрямками відповідно до Концепції переходу України до сталого розвитку: економічний, соціальний, екологічний та освітньої сфери, зокрема НАН України. У контексті світових документів щодо переходу до сталого розвитку в Україні прийнято та подано на розгляд документи, в яких стратегічними завданнями зазначено, зокрема, забезпечення переходу економіки на інноваційну модель розвитку, прискорення розвитку високотехнологічних галузей, впровадження ресурсозберігаючих технологій тощо. Саме тріада "університетська освіта – уряд – виробництво" має забезпечити реалізацію цих завдань.

Основними документами, в яких репрезентовано пріоритети розвитку університетської освіти, для реалізації поставлених у статті завдань визначено такі: національні доповіді "Цілі розвитку Тисячоліття. Україна 2010", "Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015"; аналітична довідка "Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році" та ін.

Виокремимо прогнозовані потреби вищої освіти України. Національною доповіддю "Цілі розвитку Тисячоліття. Україна 2010" Міністерства економіки України за основу визначено сучасні соціально-економічні тенденції (низька народжуваність в окремі роки, висока смертність, зростання кількості безробітних з вищою освітою, фінансово-економічна криза, гендерна нерівність тощо), які й визначатимуть пріоритети і цілі країни. Відповідно до цих тенденцій стратегічним пріоритетом у сфері освіти визначено забезпечення рівного доступу до якісних освітніх послуг, підвищення соціального захисту, розширення можливостей працевлаштування.

Аналітична доповідь "Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році" (2012) проголошує найважливішою умовою забезпечення ефективного науково-технологічного розвитку країни обґрунтований вибір пріоритетів і концентрацію наукового потенціалу, фінансових і матеріальних ресурсів на їхній реалізації. Пріоритетні напрями науково-технічного розвитку включають основні напрями досліджень, здатні привести до створення нових технологій і виробництв, що сприяють розвитку національної економіки й соціальної сфери [4, с. 3]. Перелік пріоритетів визначено тут з опорою на Закон України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" на період до 2020 р.: фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку

науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави; інформаційні та комунікаційні технології; енергетика та енергоефективність; раціональне природокористування; науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань; нові речовини і матеріали [там само, с. 3]. Усі ці пріоритети безпосередньо стосуються системи вищої освіти у контексті реалізації Стратегії сталого розвитку. Без університетських досліджень, спрямованих на розв'язання зазначених питань, неможливо вирішення окреслених вище положень. Ми не ставимо за мету репрезентувати конкретику фінансового аспекту фінансування й виконання наукових досліджень – це можна віднайти у відповідних документах [4; 5], проте відзначимо, що значна частка (дві третини) видатків припадає на фундаментальні дослідження, а такі прогресивні напрями з точки зору постіндустріального суспільства як інформаційні та комунікаційні технології та дослідження, пов'язані з розв'язанням проблеми забезпечення сталого розвитку суспільства у сукупності складають п'яту частину від загальної кількості [4]. Не зважаючи на такий розподіл, наше завдання – продемонструвати, що пріоритетні позиції, які визначені державою, знаходять своє відображення та розв'язання у практичній діяльності університетів та інших наукових установ й мають державну підтримку і усвідомлення інтелектуальною елітою країни значущості та важливості їх вирішення, що можливо саме через освітню сферу. Підтримку здійсненню наукових досліджень за всіма пріоритетними напрямками здійснює Міністерство освіти і науки (до 28 лютого 2013 р. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту) України, Національна академія наук України, Національна академія педагогічних наук України.

Наукові дослідження, виконувані в Україні, носять переважно теоретичний та винахідницький характер, що пов'язане з недостатнім фінансуванням прикладних досліджень природничо-математичної та технічної галузі. У країні спостерігається тенденція до зменшення кількості організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, зменшення кількості наукових організацій із збереженням сталої структури розподілу їх за галузями наук; скорочення загальної чисельності працівників наукових організацій зі збереженням чисельності фахівців з науковими ступенями докторів і кандидатів наук, збільшення друкованих наукових праць та науково-технічної продукції репрезентованої як на рівні країни, так і за кордоном й у наукових фахових журналах, що входять до міжнародних баз даних, що свідчить про тенденцію збереження інтелектуальної складової наукових кадрів [2; 5], проте це відбувається значною часткою за власні кошти науковців та завдяки внутрішній потребі у здійсненні досліджень й особистісним переконанням.

Інноваційна діяльність здійснювалася протягом останніх трьох років переважно за рахунок власних коштів та кредитів, проте стосувалась ця діяльність закупівлі машин, обладнання та програмного забезпечення, результатів науково-дослідницької роботи та технологій, що пов'язано зі значним ступенем зносу основних засобів виробництва країни. На превеликий жаль, значна частка вітчизняних винаходів (наприклад, щодо удосконалення залізничного транспорту, автотранспорту, паливно-мастильних матеріалів тощо) залишається обабіч промислового використання на противагу від закупівель устаткування від закордонних виробників, що знижує мотивацію до здійснення наукових розвідок в техніко-технологічній сфері.

Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності визначено у порядку здійснення їх фінансування так: освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій; широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища; розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки; впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики [5]. Зауважимо, що інноваційною діяльністю відповідно до означених пріоритетів займаються наукові установи та заклади вищої освіти, які мають відповідне підпорядкування та фінансування таких інституцій як Державне управління

справами, Господарсько-фінансовий департамент Секретаріату Кабінету Міністрів України, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство культури, Міністерство освіти і науки, Міністерство молоді та спорту, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство екології та природних ресурсів, Міністерство соціальної політики, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство інфраструктури, Міністерство надзвичайних ситуацій, Міністерство фінансів, Міністерство юстиції, Державні агентства, Державні служби, Державні комітети, Головні управління, Академія наук України [5].

Зазначимо, що освітня сфера визначена однією з тих, де нерівномірність глобального людського розвитку є найгострішою. Забезпечення доступу до освіти та наукової діяльності визначено проблемою такої ж значущості, як боротьба з голодом і злидненістю, досягнення гендерної рівності, зниження рівня смертності, скорочення розповсюдження ВІЛ / СНІДу, забезпечення допомоги країнам, що розвиваються [6, с. 14]. Щодо пріоритету подолання бідності, то в Україні відповідно до ЦРТ це є ціллю 1, оскільки нерівність за доходами призводить до посилення нерівності доступу, окрім ресурсів, до соціальних благ (якісного медичного обслуговування, житла, освіти) та реалізації своїх прав (на здоров'я, життя, безпеку, освіту). Не секрет, що в Україні значна частка населення з вищою освітою, перебуваючи на межі бідності, змушена працювати не за фахом або на посадах, які не потребують вищої кваліфікації для підвищення рівня прибутків. Хоча, за даними Національної доповіді Міністерства економіки України (2010) "...з 1999 р. спостерігається стійкий прямий зв'язок між рівнем освіти і рівнем доходів..." [там само, с. 22], що свідчить про підняття можливості реалізувати свій потенціал дітям з заможних родин.

Відповідно, ціллю 2 є забезпечення якісної освіти впродовж життя, що дозволить подолати фінансову незахищеність. Статистичні дані свідчать, що економічний статус тісно пов'язаний з рівнем здобутої освіти, а наявність вищої освіти у 2,3 рази знижує ризик бідності. Населення з вищою освітою витрачає значні кошти на освіту своїх дітей [6, с. 23], що, в свою чергу, забезпечує можливість врахування здібностей і задатків дітей (див. реалізацію цілі 1 щодо можливості реалізувати свій потенціал дітям з заможних родин). Можна підтримати тезу про наявність прямої залежності між рівнем освіти та конкурентоспроможністю на ринку праці за рахунок впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в усі галузі господарства країни, їх швидке поширення серед населення і, відповідно, забезпечення відкритого доступу до інформації. Це, у свою чергу, сприяє подоланню нерівності щодо доступу до соціально-економічних та соціально-культурних благ (див. ціль 1).

Таким чином, виокремлюється прямий і стійкий взаємозв'язок та взаємозалежність між рівнем доходів та забезпеченням якісної освіти і навпаки. Перед закладами освіти, зокрема вищої постає питання налагодження ефективної соціальної взаємодії "держава – вищий навчальний заклад – роботодавець – громада" з метою досягнення оптимального балансу випуску фахівців з вищою освітою та потребою ринку праці у фахівцях, розподілу сфер відповідальності: державне замовлення, соціальне замовлення – працевлаштування, забезпечення потреб у саморозвиткові та самоосвіті тощо. Соціальна відповідальність бізнесових структур з активним залученням науково-педагогічного досвіду та потенціалу вищих навчальних закладів має сформувати нову соціально-економічну політику з урахуванням потреб країни у контексті глобальних перетворень та викликів європейського та світового ринків, включаючи стандартизацію. Так, прийняття Національної рамки кваліфікацій (2011 рік) як базового кваліфікаційного стандарту, "...без якого неможливо переорієнтувати освітній процес на результати навчання, зробити їх зрозумілими і порівнюваними..." [1], стало одним з кроків до стандартизації освітньої сфери.

Національною доповіддю НАН України (2010) "Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015" визначено напрями інституціоналізації наукової сфери, серед яких визначення стратегічних пріоритетів державної підтримки розвитку науки й наукової діяльності

(пріоритети вже окреслено); виконання параметрів державної підтримки розвитку академічної науки; визначення випереджального розвитку фундаментальних досліджень і сприяння при цьому збереженню провідних вітчизняних наукових шкіл через спеціальну державну програму підтримки; упровадження організаційно-стимулюючих механізмів розвитку наукових досліджень відповідно до законів поглибленого поділу наукової праці; створення наукомістких корпорацій шляхом інтеграції наукових, промислових і фінансових структур; реалізація політики, спрямованої на підвищення якості кадрового потенціалу науки шляхом стимулювання мобільності, введення диференційованої оплати праці, підвищення кваліфікаційних вимог; здійснення переорієнтації діючих цільових програм наукових досліджень та експертних розробок на забезпечення пріоритетних напрямів розвитку науки, технологій з урахуванням номенклатури першочергових важливих основних проектів державного значення тощо [2, с. 172-174], що є підтвердженням реалізації тенденції політизації. Передбачено напрями розбудови національної інноваційної системи [2, с. 175-178], механізми підвищення попиту та забезпечення комерціалізації результатів наукової діяльності [2, с. 178-180].

Таким чином, для вітчизняної університетської освіти пріоритетним завданням визначаємо забезпечення належної якості освіти з урахування економічних та суспільних чинників, з орієнтацією на задоволення потреб роботодавців, що можливо здійснити на основі впровадження компетентнісного і кредитного підходів, які надають вищій освіті прозорості, зрозумілості та стандартизованості. Необхідно повсякчасно підвищувати інноваційний дослідницький напрям діяльності університетів (при відповідній державній підтримці) з орієнтуванням на виконання фундаментальних та прикладних досліджень відповідно до визначених стратегічних пріоритетів, розвиток наукових шкіл і кадрового потенціалу та техніко-технологічної бази досліджень відповідно до напрямів розв'язання першочергових проблем зі збереженням національних традицій. Підкреслимо, що без державного регулювання та фінансової підтримки ці завдання залишаться декларативними, а позитивні зрушення нездійсненними. Тож тенденція політизація є однією з основних векторів розвитку суспільства.

У межах представленого обсягу наукової розвідки неможливо повністю окреслити реалізацію тенденції політизації, тож перспективами визначаємо аналіз нормативно-правових документів на підтвердження або спростування реалізації тенденції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Луговий В.І. Національна рамка кваліфікацій, які пов'язані з вищою освітою: стан і труднощі розроблення в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tempus.org.ua/uk/national-team-here/219-nacionalna-ramka-kvalifikacij.html>
2. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
3. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В.]. За ред. В.М. Боголюбова. – Херсон: Олді-плюс, 2012. – 446 с.
4. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році [Електронний ресурс] / Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році : Аналітична довідка. Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України. Український інститут науково-технічної і економічної інформації – К., 2012. – 44 с. // Режим доступу: <http://www.dkni.gov.ua/images/stories/2...rior11.pdf>
5. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році [Електронний ресурс] / Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році : Висновки і додатки // Режим доступу: <http://www.dkni.gov.ua/images/stories/2...odatki.pdf>
6. Цілі розвитку Тисячоліття. Україна 2010 [Електронний ресурс] / Національна доповідь. Міністерство економіки України. – К., 2010. – 110 с. // Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_53509MDGS_UKRAINE2010_UKR.pdf

Терентьева Н.А.

ТЕНДЕНЦИЯ ПОЛИТИЗАЦИИ: ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ НАУЧНОЙ И ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УНИВЕРСИТЕТОВ В XXI ВЕКЕ

В статье репрезентованы приоритетные направления развития системы высшего образования Украины, некоторые позиции государственной поддержки в сфере научной и инновационной деятельности университетов в контексте тенденции политизации. Представлен аналитический обзор некоторых концепций, национальных докладов, аналитических сводок в контексте новой парадигмы стабильного развития.

Ключевые слова: университет, парадигма, стабильное развитие, тенденции, приоритеты, тенденция политизации, инновационная деятельность, научная деятельность, изменяемые потребности, социальное взаимодействие.

Terentieva N.A.

TREND IN POLITICIZATION: RESEARCH AND INNOVATION PRIORITY DIRECTIONS OF UNIVERSITIES ACTIVITIES IN THE XXI CENTURY

This article presents the priorities of the Ukraine higher education, some positions of state support in the scientific field and innovative activity of universities in the context of trends in politicization. It was presented analytical review of some concepts of national reports, analytical reports according to the new paradigm of sustainable development.

Key words: university, paradigm, sustainable development, trends, priorities, trend in politicization, innovation, scientific research, changing needs, social interaction.

УДК 378.147: 78.03

Тихомирова Н.Ф.

МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ СТИЛЬОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ У ВИКОНАВСЬКИХ КЛАСАХ ТВОРЧИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Статтю присвячено визначенню методів роботи з вивчення стильових особливостей музичних творів у виконавських класах у взаємозв'язку з методами розвитку мислення музикантів-виконавців.

Ключові слова: навчання, виконавець, музичний твір, стиль, композитор, інтерпретація.

Головною проблемою мистецтва є повноцінне художнє розкриття образного змісту музичного твору. Музичний образ є синтетичним продуктом діяльності композитора та виконавця. Якісний професійний рівень виконавця в остаточному підсумку обумовлює естетичну цінність музичного твору.

Процес пізнання музичного образу спирається на глибоке дослідження нотного тексту твору. Проникаючи углиб ідейно-образного змісту музики, виконавець виявляє закономірності форми, музичної мови і стилю, індивідуальні риси та особливості. Виконання, вірне стилю, – це ознака духовної культури, яку треба терпляче виховувати. К.Ігумнов, Г.Нейгауз, Б.Яворський, С.Фейнберг та інші найвидатніші педагоги надавали роботі над стилем музичних творів великого значення.

Мета статті – проаналізувати методи вивчення стильових особливостей музичних творів у взаємозв'язку з методами розвитку мислення музикантів-виконавців.

Виконуючи твір, виконавці повинні намагатися проникнути в особистість автора, крізь його музику прочитати його душу, душу його народу, його епохи та передати все це слухачеві. Все, що ми граємо, неминуче заломлюється крізь призму нашої індивідуальності. Проте метою виконавця повинно бути розкриття звукового образу твору, а не виявлення